

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS
TA‘LIM VAZIRLIGI**

GULISTON DAVLAT UNIVERSITETI

O.R.NAZAROV, O.SH.KANIMKULOV, R.A.NE‘MATOV

**O‘ZBEKISTON DAVLATCHILIGI
TARIXIDA QO‘NG‘IROT
SULOASINING TUTGAN O‘RNI**

MONOGRAFIYA



Guliston - 2022

UO‘K: 93/94(575.1)

KBK: 63.3(50‘zb)

Nazarov O., Kanimkulov O., Ne‘matov R. “O‘zbekiston davlatchiligi tarixida Qo‘ng‘irotlar sulolasining tutgan o‘rni” monografiya.-Guliston, “LESSON PRESS” nashriyoti, 2022.-92 b.

Mazkur monografiyada Xiva xonligida Qo‘ng‘irotlar sulolasining hokimiyat tepasiga kelishi hamda ularning ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayot to‘g‘risida yangicha nuqtai nazardan yondashilgan holda tahlil qilishga harakat qilingan. Shu bois biz ishimizda Qo‘ng‘irotlar sulolasidagi XIX asr oxiri - XX asr boshlarida, ya‘ni chor Rossiyasi mustamlakasi davrida sulolaning siyosiy hayotni yoritib berishni maqsad qilib qo‘ydik.

Yana shuni aytib o‘tish joizki, bugungi kunda o‘zbek davlatchiligi tarixini yoritish tarix fanining yetakchi muammosi sifatida tan olingani barchamizga ma‘lum. O‘zbek davlatchiligi tarixida Qo‘ng‘irotlar sulolasi hukmronligi davri o‘z aksini topgan bo‘lsa-da, juda qisqa ma‘lumotlar keltirilgan. Shuning uchun ham ishimizda bu sulola vakillari hukmronligi davrini har tomonlama tahlil qilishga harakat qilingan.

Shu bois, mazkur monografiya talabalar uchun ijtimoiy-gumanitar fanlarda xususan “O‘zbekiston davlatchilik tarixi”, “O‘zbekiston tarixi”, “Jahon tarixi”, “Falsafa” fanlarida foydalanishi, hamda magistrlar, tadqiqotchilar, shuningdek, xonliklar tarixi bilan qiziquvchi barcha kitobxonlar uchun mo‘ljallangan.

Mas’ul muharir:

M.T.Xodjiyev -T.f.d. prof

Taqrizchilar: U.Qilichev-dotsent

O‘.Erbutayeva-dotsent

Mazkur monografiya Guliston davlat universiteti Kengashining
2022-yil 31-maydagi 10-sonli qaroriga asosan chop etildi.

ISBN 978-9943-8387-5-8

**© O.R.NAZAROV, O.SH.KANIMKULOV,
R.A.NE‘MATOV
© “LESSON PRESS” nashriyoti, 2022**

KIRISH

Tarixni vaqtdan ajratib bo'lmaydi. U vaqt, muddat va zamonda yuz bergan va ma'lum bir makonda vujudga kelgan voqea-hodisalar birligidir. Anna shu zamon va makonda shakllangan an'analar, turlicha qarashlar, ma'naviy-ruhiy hodisalar, ijtimoiy munosabatlar zamirida xatti-harakatlar o'z izini qoldiradi. Harakatlar zamirida esa ma'lum maqsad va intilishlarni o'zida mujassam etgan voqealar yotadi. Tarixning o'ziga xosligi, ijtimoiy hodisaligi ma'lum bir davr, zamon va makon mohiyatini o'zida mujassam etganligi bilan, uning butun fenomenini belgilashi bilan baholanadi. Boshqacha qilib aytganda, uning mazmun-mohiyati, ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy hodisa sifatidagi o'ziga xosligini ko'rsatadi. Shu bois mazkur monografiyamizda O'zbekistondavlatchiligining shakllanishi va uning taraqqiyot bosqichlariga e'tibor qaratish orqali Qo'ng'irotlar sulolasining O'zbekiston davlatchiligi tarixida tutgan o'rnini tahlil qilishni maqsad qilgan holda yurtimizda dastlabki davlatchilikning yuzaga kelishini tarixiy shart-sharoitlarini tahlil qilishga e'tibor qaratishni lozim topdik. Shu tariqa yurtimizda ilk davlatchilikning shakllanishi dastlab mil.avv. IV asrlarga kelib ahamoniylarning markaziy hokimiyati kuchsizlana boshlagan, zulm asoratida bo'lgan xalqlar o'z mustaqilliklariga yerishish imkoniyati paydo bo'lishi natijasida, Markaziy Osiyoda o'z mustaqilligiga birinchilar qatorida Xorazm vohasi yerishganligini alohida ta'kidlab o'tish lozim.

Insoniyat tarixida ilk davlatchilik uyushmalarining yuzaga kelish tarixiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, jahonning turli mintaqalarida ibtidoiy jamoa tuzumining yemirilishi jarayonida ilk davlat uyushmalarining yuzaga kela boshlanganligini kuzatishimiz mumkin.

Ilk davlat uyushmalarining paydo bo'lishi o'z navbatida dehqonchilikning va chorvachilikning paydo bo'lishi, hunarmandchilikning vujudga kelib taraqqiy etishi, mehnat qurollarining takomillashishi mehnat unumdorligining oshishiga olib kelganligi natijasida urug' jamoasi hududiy qo'shni jamoasiga aylana borishi